

McONDERWIJS IN VLAANDEREN

INTERNATIONALISERING EN COMMERCIALISERING VAN HET HOGER ONDERWIJS

Jef C. Verhoeven

Centrum voor Onderwijssociologie

Geert Kelchtermans

Centrum voor Onderwijsbeleid en -vernieuwing

1. Onderzoeksvragen

1. Met welk conceptueel kader kunnen de internationalisering en commercialisering van het hoger onderwijs beschreven en geanalyseerd worden, zodat ze voor beleidsvoering (zowel op het niveau van het hoger onderwijs als beleidsdomein als op het niveau van de instellingen) vatbaar worden?
2. Wat zijn de evoluties en voorstellen op het internationale vlak?

3. Hoe zien het Vlaamse beleid en de Vlaamse instellingen voor hoger onderwijs de internationalisering en commercialisering van het hoger onderwijs en de verhouding daarvan met kwaliteit, democratisering, professionaliteit, ...?

4. Welke initiatieven worden in Vlaanderen reeds genomen die op deze thema's betrekking hebben?

2. Methode

Vragen 1 en 2: literatuurstudie

Vragen 3 en 4:

- diepte-interviews (17) van beleidsverantwoordelijken:
ambtenaren, beleidsverantwoordelijken, adviesorganen,
drukkings- en belangengroepen
- casestudy's van 1 universiteit en 2 hogescholen
 - publicaties en diepte-interviews van 23 beleidsvoerders
en docenten

3. Hoger Onderwijs in een veranderende omgeving

Neo-institutionele theorie als insteek

Globalisering

Neo-liberale kennissamenleving

Netwerksamenleving

Internationalisering

Commercialisering

3.1. Geglobaliseerde samenleving

Globalisering: ‘het verspreid geraken over de wereld’

-Economisch/Politiek/Cultureel/Technologisch

-Van bovenuit en van onderuit bepaald

-Twee problemen:

- Hoe moeten lesprogramma's aangepast worden, welke onderzoeksvelden moeten er nog geopend worden,...?
- organisatie en beleid van de HOI

3.2. Neo-liberale samenleving

- the state has to create “an appropriate market” by providing the conditions, laws and institutions needed for a good functioning of the market (M. Olssen)
- burger is “manipuleerbaar” mens, bereid om zich te verantwoorden voor de staat;
- deregulering en privatisering (HO als privé goed; GATS)

3.3. Netwerksamenleving

- een netwerk is een set van onderling verbonden knopen (Castells)
- een netwerk heeft geen centrum en werkt met een binaire logica (inclusie/exclusie)
- alles wat zich in het netwerk bevindt, is nuttig en nodig voor het bestaan ervan
- HO zal naast netwerk met staat, netwerken met andere stakeholders vormen

3.4. Internationalisering

“Internationalisation of higher education is the process of integrating an international/intercultural dimension into teaching, research and service functions of the institutions”.
(J. Knight)

4 aandachtspunten:

- activity approach
- competency approach
- cultural approach
- process/strategic approach

3.5. Commercialisering

Commercialisering/Education of the Market

« het proces van integratie van een commerciële dimensie in het onderwijs, het onderzoek en de dienstverlening van de instellingen voor hoger onderwijs »

Market for education/Educational market (oa GATS)

“Educational opportunities delivered by markets, i.e. not provided, largely funded or largely regulated by government, with supply-side liberated and the price mechanism in place”
(Tooley)

GET YOUR UNIVERSITY DIPLOMA

Do you want a prosperous future, increased earning power
more money and the respect of all?

Call this number : **1-917-591-5132** (24 hours)

- There are no required tests, classes, books, or interviews!
- Get a Bachelors, Masters, MBA, and Doctorate (PhD) diploma!
- Receive the benefits and admiration that comes with a diploma!
- No one is turned down!
- Call Today **1-917-591-5132** (7 days a week)

Confidentiality assured!

4. Beleidsscheppende en beleidsbeïnvloedende actoren op het internationale, nationale, institutionele en het gemeenschapsniveau

Internationaal

EU

Bolognaproces

WTO/GATS

OESO

UNESCO

Internationale vakbonden

Internationale studentenorganisaties

Internationale organisaties voor HOI

Nationaal

Vlaamse regering

Vlaams parlement

AHOWO

VLIR

VLHORA

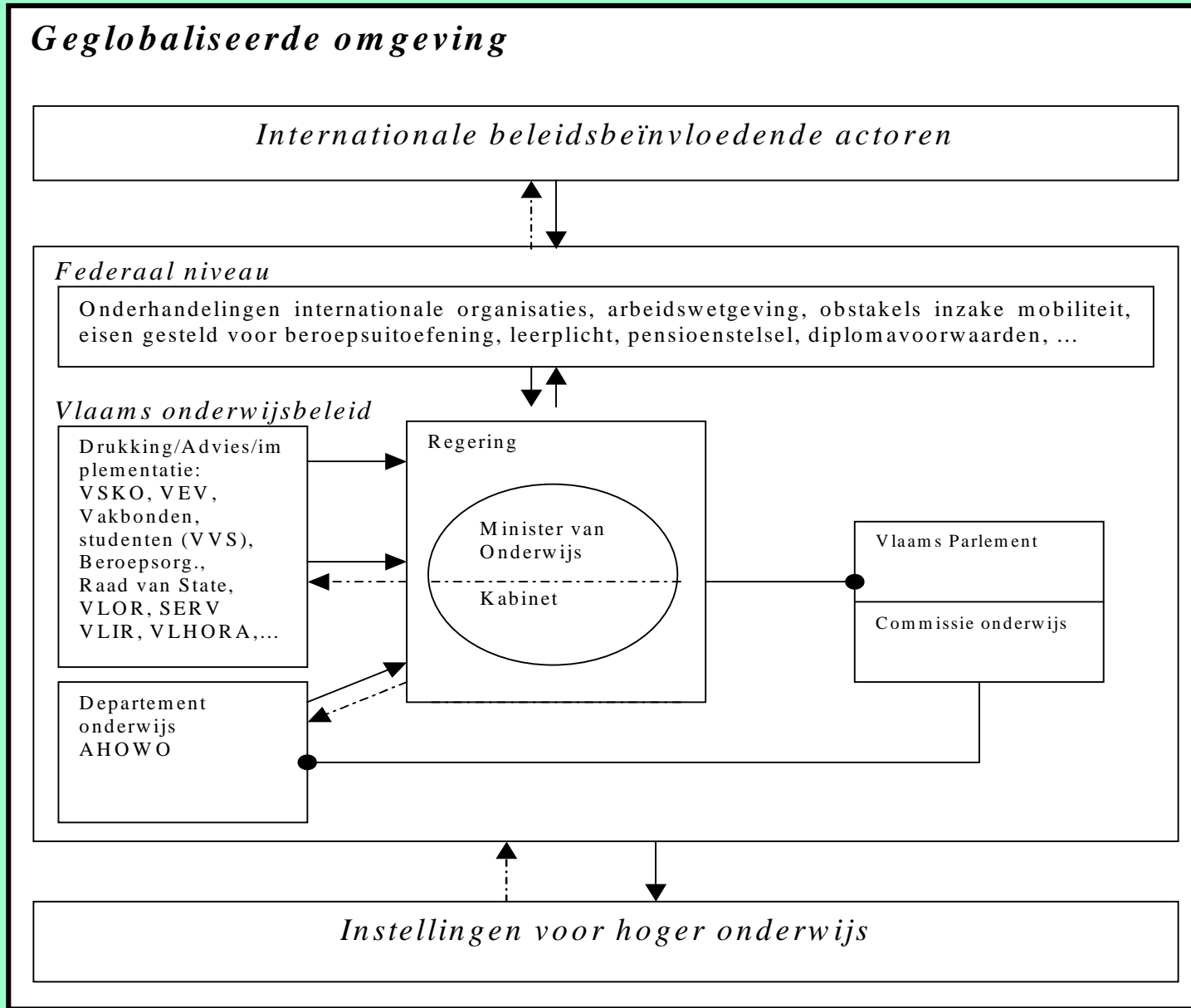
VLOR

SERV

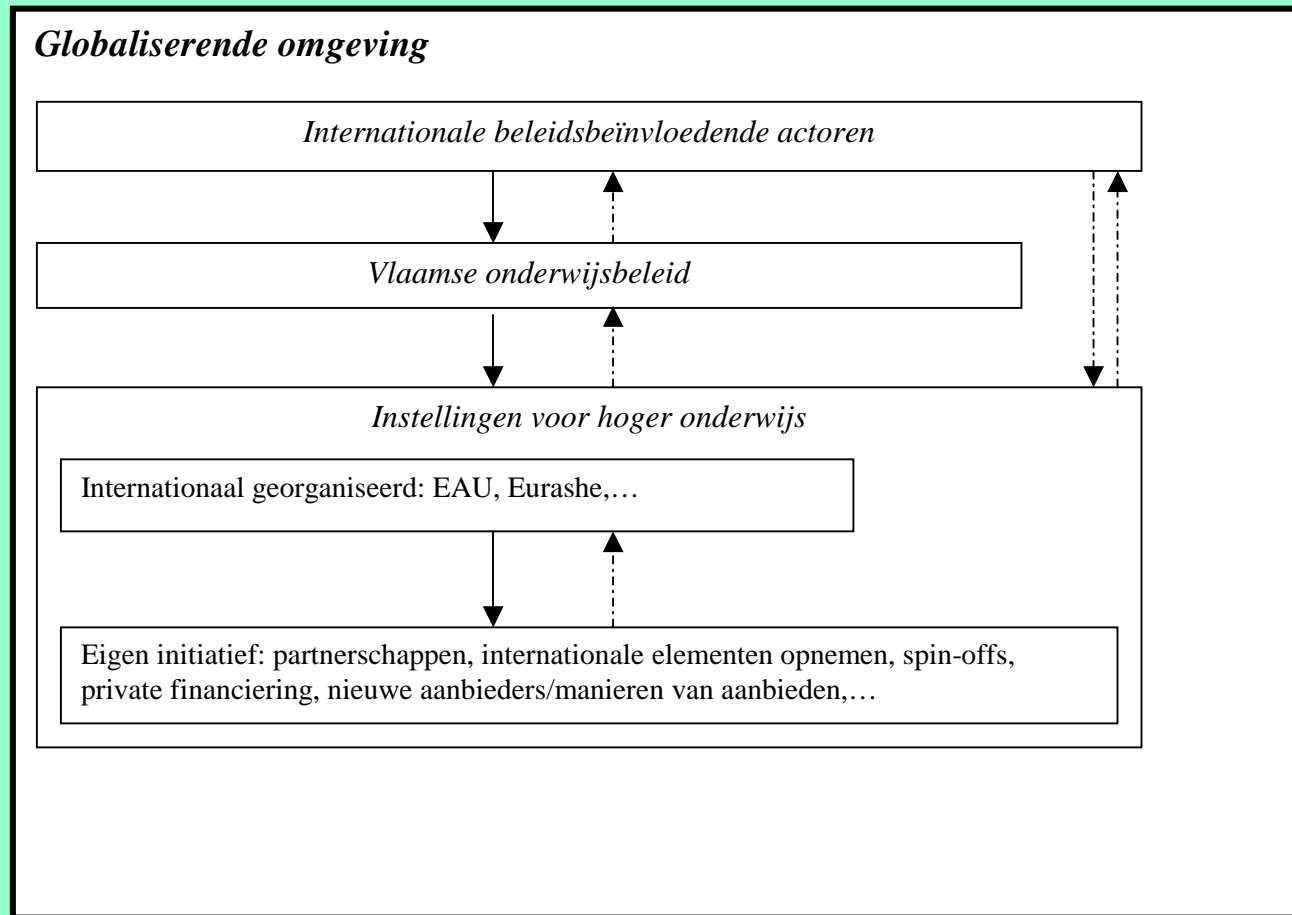
Vakbonden

HOI

Studentenverenigingen

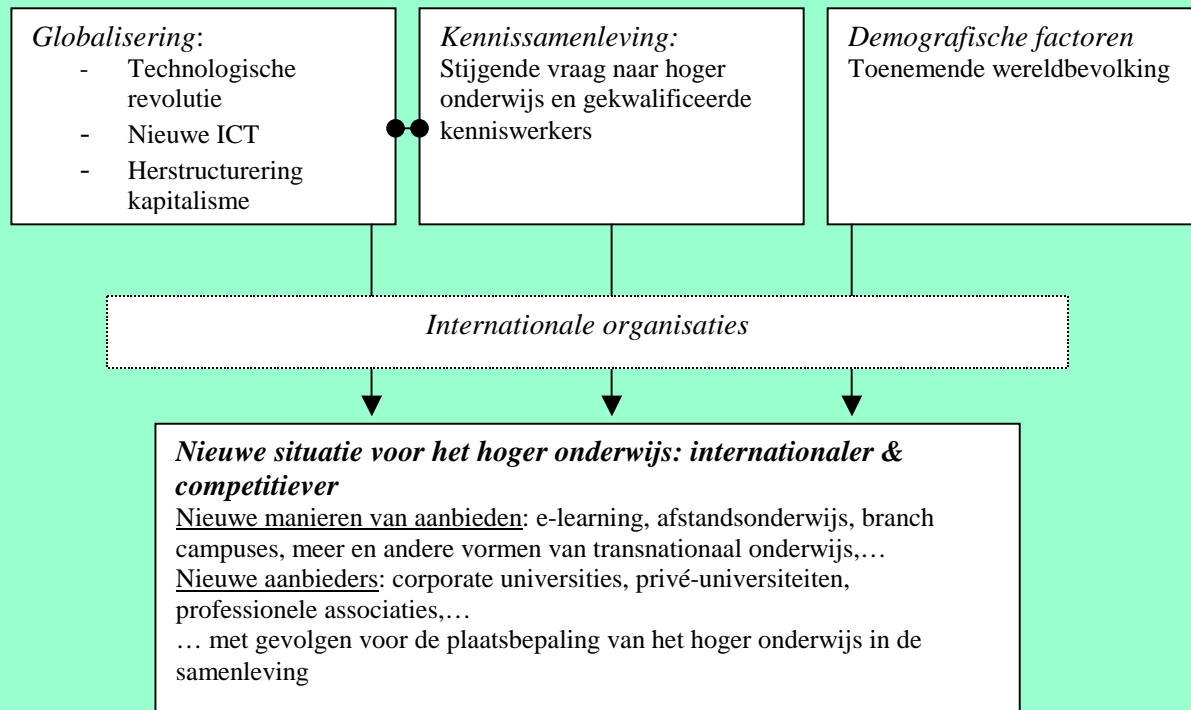

HOI

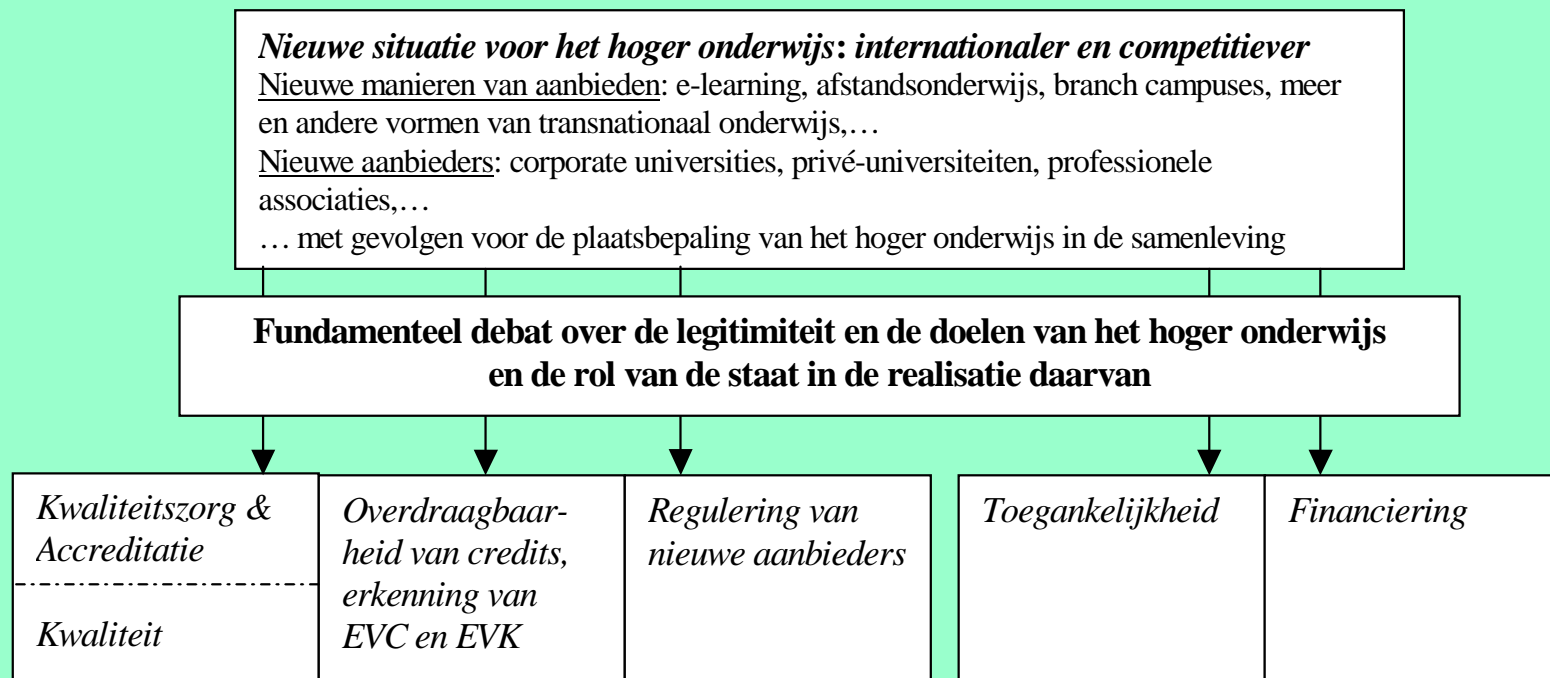

5. Gevolgen en uitdagingen voor HOI

Figuur 3.1. Een nieuwe situatie voor het hoger onderwijs: oorzaken

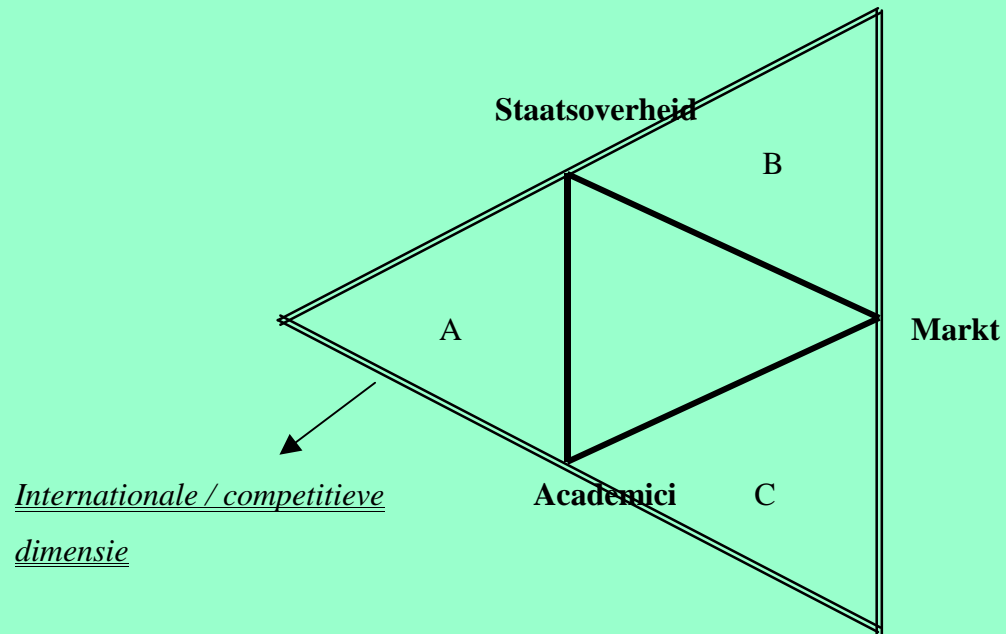

Figuur 3.2. Een nieuwe situatie voor het hoger onderwijs: de uitdagingen

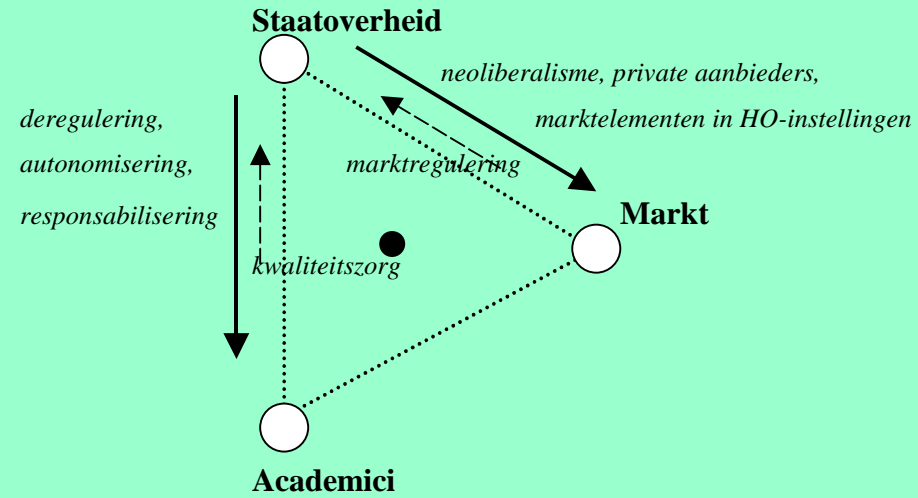

6. Coördinatie van het hoger onderwijs

Figuur 3.4. De coördinatiedriehoek in een internationale en competitieve context (National Agency for Higher Education, 1997, p. 32)

Figuur 3.5. De coördinatiedriehoek voor hoger onderwijs: evolutie

7. Structurele reflecties

-HO heeft een aantal basiskenmerken en bestaansredenen, die uitgeklaard dienen te worden alvorens op de gevolgen van het toenemende internationale en competitieve karakter van deze sector in te gaan.

-HO is een publiek goed

-Ten aanzien van het individu dient HO bij te dragen tot zelfontplooiing en de vorming van kritische burgers;
beroepsvorming

- Ten aanzien van de samenleving vervult HO een kritische functie. Het zoekt op een onafhankelijke wijze naar waarheid en nieuwe kennis en staat kritisch ten aanzien van nieuwe maatschappelijke evoluties. HO dient een democratische en rechtvaardige samenleving
- Organisatorisch: hoe verloopt de coördinatie van het hoger onderwijs? Deze coördinatie is een samenspel tussen drie actoren: de staatsoverheid, de academische wereld en de markt.
- De internationale en competitieve omgeving heeft evenwichten herschikt (en herschikt deze nog voortdurend).
- Vooral de democratische toegang, de kwaliteit en de financiering van het HO zijn cruciaal

8. Reflecties van beleidsvoerders

- Zowel de positie in het besluitvormingsproces, als de persoonlijke maatschappijvisie, zijn determinerend voor de wijze waarop internationalisering en commercialisering van het hoger onderwijs wordt geduid
- Beleidsvorming in een federale staat is wellicht ingewikkelder dan in een unitaire staat
- Voorstander van het geven van veel autonomie aan de instellingen voor hoger onderwijs
- Op vlak van kwaliteitszorg en het garanderen van democratische toegang dient de overheid wel een sterke rol te behouden

-Als kerntaken van het hoger onderwijs beklemtonen de beleidsvoerders het afleveren van kritische intellectuelen en beroepsbekwame mensen. HOI moeten centra van kritisch denken zijn en kritische intellectuelen afleveren. De economische aspecten van HO worden het minst beklemtoond.

-Internationalisering wordt hoofdzakelijk gezien als een middel om het onderwijs kwalitatief te verrijken en de persoonlijkheid van de studenten verder te ontwikkelen

-Het feit dat publieke instellingen voor hoger onderwijs zich meer op de markt richten, vindt men problematischer dan de opkomst van een (private) onderwijsmarkt.

- Vooral de onderzoekskwaliteit wordt in vraag gesteld bij een toenemende commercialisering
- Alle respondenten erkennen de kerntaken van de instellingen en de noodzaak voor een democratische toegang tot kwaliteitsvol hoger onderwijs, maar de wijze waarop ze deze taken willen vervullen, verschilt

9. Reflecties in HOI

- Internationalisering wordt door de meeste respondenten gezien als een vanzelfsprekendheid.
- Respondenten uit HOI lijken van mening te verschillen op basis van vier kenmerken: de soort instelling, de opleiding, de positie in de instelling en hun persoonlijke visie.
- HS richten zich vooral op de studenten, Univ. vooral op onderzoek
- Leiding van HOI ziet internationalisering in functie van accreditatie; anderen: internationalisering is belangrijk voor kwaliteit van onderwijs en onderzoek

-Minpunten van internationalisering

- hoge kost voor vorming van buitenlandse studenten
- vrees dat BAMA de horizontale mobiliteit zal bevorderen

-HOI in Vlaanderen, vooral hogescholen, ondervinden een sterke financiële druk

-HOI organiseren zich steeds meer op een bedrijfsmatige wijze

- Inzake commercialisering uiten deze respondenten dezelfde bedenkingen als de bevoorrechte getuigen, hoewel sommigen zelf minder sceptisch staan ten aanzien van onderzoek met financiering of in opdracht van het bedrijfsleven

Zolang de toegang tot het Vlaamse publieke hoger onderwijs open blijft en het hoger onderwijs kwaliteitsvol is, hebben ook deze respondenten weinig schrik van de opkomst van private aanbieders

10. Belangrijke aandachtspunten

1. Beleid
2. Agendaconflict
3. Rationalisering
4. Aantrekken van buitenlandse studenten, doctorandi en onderzoekers
5. Houdbaarheid van open toegang tot HO
6. Taalregeling
7. Massificatie en democratisering van HO
8. Kwaliteitsbewaking in een internationale HO-markt

9. Autonomie van HOI

10. Verschil in financiering van HS en Universiteiten

11. Kernprobleem